

Załącznik 2 – Lista sprawdzająca oceny strategii wdrażania projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny: Poszukiwanie metod wczesnej interwencji socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

Nazwa projektodawcy :Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu

Tytuł projektu : **Zintegrowany model kulturoterapii w pedagogice młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym**

Numer umowy : **POKL.07.02.02-06-107/10**

Ekspert: Antoni Rutka

Data wypełnienia listy: 10.08.2011 r.

1. Czy uzasadnienie realizacji projektu zostało poparte wynikami analiz i badań, zrealizowanych w I etapie? Czy wyniki analiz i badań, zrealizowanych w I etapie potwierdzają potrzebę realizacji projektu?

NIE

Przedstawiona strategia nie zawiera jasnego opisu badań wykonanych w I etapie .Projektodawca przywołuje wyniki ogólnopolskiego raportu „Diagnoza społeczna 2009” firmowanego przez zespół prof. J. Czapińskiego także konkluzje z publikacji „Wrażliwi społecznie „ wydanej w zrealizowanym projekcie w ramach POKL dz.7.2.1 oraz niezidentyfikowanego autorstwa analizy struktury osób korzystających z pomocy społecznej w Zamościu -by na ich tle stwierdzić , że badania zjawiska wykluczenia społecznego ograniczane są tylko do grupy osób dorosłych a pomijają sytuację dzieci ,które zdaniem Wnioskodawcy stanowią niejako ukryte zjawisko – wtórną grupę dotkniętej zjawiskiem wykluczenia społecznego rodziny .Teza ta powinna zostać zweryfikowana w rezultacie badań ,jakie Wnioskodawca miał przeprowadzić w I etapie.

Niestety opisy zawarte w rozdz.1 Strategii – Uzasadnienie obejmują jedynie zastosowane podejście badawcze o dość interesującym charakterze – natomiast całkowicie brak jest opisu uzyskanych wyników badań .Informacjom o przeprowadzonych badaniach ankietowych 1100 uczniów I i II klas gimnazjalnych oraz 60 nauczycieli - brak jest wskazania kiedy badania zostały przeprowadzone, jak dobrana była próba badawcza i na ile zweryfikowano jej stopień reprezentatywności. Brak jest najważniejszych informacji – jak wygląda rozkład odpowiedzi i uzyskanych wyników w każdej z obu wskazanych podkategorii. Dlatego tezy zawarte w opisie badań – zwłaszcza dotyczące wskazanej współzależności czynników decydujących o stopniu odporności na wykluczenie społeczne - mają charakter czysto teoretycznych rozważań ,gdyż nie udokumentowano ich uzyskanymi konkretnymi wynikami penetracji badawczej –lecz załączono tylko ogólne konkluzje oparte na teoretycznych rozważaniach .Zupełnie pominięto w przedstawionym uzasadnieniu aspekt wyjaśniający istotę modelu –a zwłaszcza różnych zewnętrznych uwarunkowań jego skuteczności jaki pragnie zaproponować Wnioskodawca .

Dlatego ze względu na istotne braki wykazane w rozdziale I Uzasadnienie nie ma wystarczającej podstawy do uznania ,że wyniki badań potwierdzają uzasadnienie potrzeby realizacji tego projektu .Raport z badań powinien stać się podstawą do możliwości dalszej

weryfikacji –poprzez testowanie wypracowanego modelu –dlatego bezwzględnie należy wyegzekwować od Wnioskodawcy jego przedstawienie oraz jasne wykazanie w jaki sposób składniki proponowanego modelu odpowiadają i nawiązują do wyników badań odbytych w I etapie.

Należy także dodać ,że już sam przedmiot projektu pośrednio tylko wiąże się z celami wsparcia określonymi w priorytecie VII PO KL, gdyż bardziej odpowiada wymogom priorytetu IX a Wnioskodawcy trudno będzie wykazać wielkość realnego wpływu profilaktyki wychowawczo- pedagogicznej na wymierne rozmiary zjawiska zagrożenia wykluczeniem społecznym w mieście Zamość i w woj. lubelskim .

2. Czy cel projektu jest taki sam, jak zadeklarowane przez beneficjenta w strategii brzmienie celu cytowanego z wniosku o dofinansowanie?

TAK

Celem innowacji w tym projekcie jest ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego wśród młodzieży gimnazjalnej i ich rodzin w Zamościu –poprzez zaproponowanie nowych metod-narzędzi programów pedagogicznych o charakterze profilaktycznym dla podniesienia stopnia odporności młodzieży gimnazjalnej na zagrożenie wykluczeniem społecznym .Jest to zatem **najniższy wymiar innowacyjności** - obejmujący nowe sposoby rozwiązania rozpoznanego już problemu grupy jasno określonej grupy docelowej. Brzmienie celu określonego w Strategii wdrażania nie różni się od sformułowania celu we wniosku – natomiast pojawiła się w Strategii pożądana a nieobecna w samym wniosku wymierność ilościowa celów szczegółowych.

Problemem, który ma być rozwiązany w wyniku realizacji projektu jest brak metod, które w innowacyjny sposób rozwiązują problemy w obszarze pracy pedagogicznej z młodzieżą i środowiskiem rodzinnym, zagrożonych wykluczeniem społecznym w województwie lubelskim. Oferowanym rozwiązaniem jest zintegrowany model kulturoterapii młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym .Na ów model składać się będzie łączne wykorzystanie 3 komponentów - czynników mających istotny wpływ na proces wychowawczy : system wartości i kompetencji społecznych, wychowanie przez kulturę z uwzględnieniem kształtowania kompetencji artystycznych oraz edukacja nauczycieli na rzecz wykorzystania kulturoterapii w pracy pedagogicznej .Zatem przedmiotem i celem projektu jest zweryfikowanie eksperymentu pedagogicznego, ale-co należy mu zarzucić - w niewystarczającym stopniu powiązanego z oddziaływanie czynników zewnętrznych – np. rolami instytucji i organizacji uczestniczących w procesach pomocy i reintegracji społecznej środowisk i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym .

W ramach projektu opracowano wstępną wersję innowacyjnej metodologii służącej profilaktyce wykluczenia społecznego, która stanowi wstępną wersję produktu finalnego. Zaproponowane dzięki projektowi nowe narzędzia trafiają w ważną lukę społecznego zapotrzebowania na nowe ,skuteczniejsze rozwiązania ,bo obejmujące profilaktykę –zatem wczesną fazę formy interwencji .

3. Czy wskaźniki są właściwie zdefiniowane?

NIE

Nie zdefiniowano poprawnie wskaźników w fazie testowania i upowszechniania oraz włączania do głównego nurtu polityki .Dokonano jedynie opisu celów planowanych działań w fazie testowania – zwłaszcza wskazano pożądany stan docelowy po wprowadzeniu innowacji w postaci pozyskanych nowych kompetencji i umiejętności 45 uczniów oraz 15 nauczycieli .W szczególności brak jest jasnego-policzalnego określenia grup odbiorców ,użytkowników i odbiorców docelowych w fazie testowania i fazie upowszechniania .Brak jest też opisu w jaki sposób kompletowane będą grupy docelowe do testowania – zarówno spośród młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym jak i nauczycieli . Konieczne są uzupełnienia tego braku.

Błędnie wprowadzono kategorię celu „nadrzędnego „projektu, zamiast ustanowić wskaźnik pomiaru efektywności oddziaływania projektu na obniżanie skali zachowań dysfunkcyjnych .

4. Czy wartości docelowe wskaźników celu i sposób ich pomiaru oraz źródła weryfikacji zostały określone prawidłowo (odpowiednio do celu)?

NIE

Niepoprawny opis wartości docelowych wskaźników oraz sposobów pomiaru i weryfikacji wskaźników- nie wiadomo co jest wskaźnikiem produktu, a co wskaźnikiem rezultatów .Brak jasnego podziału na odbiorców i użytkowników w fazie testowania. Brak też określenia aspektów czasowych dla testowania różnych elementów modelu. Brak wskazania źródeł pomiaru i sposobów weryfikacji wskaźników . Konieczne są uzupełnienia tego braku.

5. Czy przedstawiona innowacja została opisana kompleksowo, z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów?

NIE

Przedstawione opisy są niekompletne – brak ustalenia konkretnych wielkości i sposobów doboru grup docelowych użytkowników i odbiorców zwłaszcza na etapie testowania .Wskazany w rozdz. IV Strategii kryteriom doboru szkół ,uczniów i rodziców brak określenia jaki poziom dysfunkcji (wysoki już ,czy jeszcze niski ?) będzie cezurą kwalifikującą do udziału w projekcie w fazie testowania. Także istotny jest brak konkretnych opisów zawartości dla proponowanych programów dydaktycznych , niekonkretnie omówiono także proponowane procedury i dobre praktyki pracy z rodzicami i uczniami z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zdaniem Wnioskodawcy innowacja opiera się na zintegrowanym i jednoczesnym wykorzystaniu kilku czynników mających wpływ na proces wychowawczy- podejście to jednak opisane jest jedynie w wymiarze czysto teoretycznym – bez wykazania jak funkcjonować będą powiązania i zależności funkcjonalne pomiędzy poszczególnymi składnikami i czynnikami tworzącymi ten teoretyczny tylko model. Konieczne są zatem uzupełnienia braku wykazania na czym rzeczywiście polegać będzie innowacja i jakie są szanse osiągnięcia jej założonej wysokiej skuteczności .

Opis wstępny produktu finalnego i produktów cząstkowych jest skupiony jedynie na aspektach czysto teoretycznych- pogłębiających uzasadnienie podjęcia projektu – brak w nim koniecznego sprecyzowania w konkretny i wymierny sposób zawartości zestawów procedur, dobrych praktyk ,programów edukacyjnych ,przykładów rozwiązań - oraz konkretnych liczebności tych szczegółowych elementów składowych modelu jaki oferuje projekt.

6. Czy przedstawiony sposób testowania gwarantuje rzetelność testu produktu finalnego i odpowiada specyfice projektów innowacyjnych w odniesieniu do liczebności grup docelowych?

NIE

Ponieważ przedstawiona koncepcja testowania jest niekompletna – bez konkretnych wyliczeń liczebności i sposobów doboru kategorii użytkowników i odbiorców ,także bez scharakteryzowania kolejności podejmowanych działań i wyznaczenia dla nich konkretnych ram czasowych -zapropionowany sposób testowania posiada istotne braki merytoryczne .Brak pewności co do realnego stopnia uczestniczenia rodziców w projekcie .Niejasna jest ścieżka udzielanego wsparcia – w ilu, jak często i w których konkretnie zajęciach uczestniczyć będzie każdy z uczniów i rodziców w poszczególnych szkołach ?Nie wskazano ilu rodziców objętych będzie fazą testowania .Nie wiadomo jak koordynowana będzie faza testowania na poziomie poszczególnych szkół .Zupełnie pominięto wyjaśnienie sposobu doboru nauczycieli – czy mają to być nauczyciele przedmiotów „artystycznych „, czy też pasjonaci amatorsko realizującymi swe artystyczne zainteresowania, zgłaszający się z własnej woli ,czy wyznaczani przez dyrektorów szkół? Niejasno określono także rolę MCPR i kuratora sądowego w doborze i kompletowaniu składu grupy docelowej uczniów i rodzin do testowania . Wskazano tylko termin rozpoczęcia testowania – bez daty jego zakończenia .Brak konkretnego wskazania co stanowić będzie o sukcesie projektu po zakończeniu jego testowania . Brak zaplanowania ewaluacji wewnętrznej o charakterze podsumowującym fazę testowania –przed skierowanie produktu finalnego do upowszechniania .Konieczne są uzupełnienia tego braku

7. Czy planowane podejście do monitoringu w fazie testowania i ewaluacji skuteczności produktu gwarantuje rzetelność oceny produktu finalnego?

TAK

Dokonano poprawnego opisu działań monitorujących przebieg działań w projekcie .Poprawnie określono zadania w zakresie ewaluacji wewnętrznej realizowanej przez personel projektu i zewnętrznej-zleconej zewnętrznemu wykonawcy dla wyboru którego określono konkretne kryteria .Brak jednak konkretnego określenia co stanowić będzie o sukcesie projektu – nie wiadomo jak zmierzona zostanie przydatność i efektywność oferowanego modelu. Przedstawione w rozdz. VIII Kamienie milowe –ilustrują jedynie etapy czasowe planowanych działań (fazy rozpoczynania i kończenia) a nie obraz kolejno uzyskiwanych efektów , ponadto w luźny sposób są one powiązane z bardzo ogólnikowym – bez konkretnych dat ,wyliczonych realnych działań i aspektów czasowych - planem działań przedstawionym w IV rozdziale Strategii. Konieczne są uzupełnienia tego braku

8. Czy właściwie zdefiniowano adresatów i działania w ramach strategii upowszechniania?

NIE

Niepoprawnie określono i wyliczono adresatów strategii upowszechniania – już w rozdz. III Strategii określono użytkowników w wymiarze docelowym –ale bez konkretnych szacunków ilościowych – za to wskazując na ich znaczenie dla projektu ,co ma znaczenie wewnętrzne a nie zewnętrzne. Nie przedstawiono także wystarczająco szczegółowego planu działań upowszechniających – w którym pierwsze 2 działania mają charakter czysto wewnętrzny – niezbyt przypominający funkcje zewnętrznego upowszechniania efektów projektu w skali regionu. Nie sprecyzowano komu i jak zaprezentowany będzie wypracowany w projekcie Model Kulturoterapii oraz do jakich konkretnie odbiorców dystrybuowany będzie produkt finalny – podręcznik ,ile artykułów zawierać będzie planowany cykl w prasie lokalnej i regionalnej (której – ile ?) oraz dlaczego pominięto prasę branżową – pedagogiczną i publikacje adresowane do administracji , służb/instytucji porządku publicznego, pomocy społecznej i wymiaru sprawiedliwości .Opis i sama koncepcja upowszechniania rezultatów projektu wymaga dopracowania .

9. Czy właściwie zdefiniowano adresatów i działania w ramach strategii włączania do głównego nurtu?

NIE

Adresatów włączania do głównego nurtu polityki nie zdefiniowano prawidłowo – nie określono ani charakteru instytucji które będą adresatem procesu włączania w nurt polityki, ani też bliższej charakterystyki osób które powinny w tym procesie brać udział . Brak też odniesień do wymagających odpowiednich zmian przepisów prawnych. Nie przedstawiono konkretnego planu działań w zakresie włączania produktów projektu do głównego nurtu polityki

10. Czy proponowane działania i ich adresaci gwarantują skuteczność włączania do głównego nurtu polityki?

NIE

Nie zaproponowano listy adresatów i planu konkretnych działań w zakresie wertykalnego i horyzontalnego mainstreaming'u. Ogólne wskazanie nie obejmuje wszystkich potencjalnych interesariuszy a plan działań nie zapewnia dotarcia do wszystkich ważnych w regionie (w zakresie polityki społecznej i przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia społecznego oraz oświaty) ośrodków decyzyjnych .

11. Czy analiza ryzyka pozwala na określenie potencjalnych zagrożeń i zaplanowanie działań w celu zmniejszenia ich negatywnych skutków?

TAK

Nie wskazano realnych zagrożeń realizacyjnych dla projektu, a potencjalne ryzyka podzielono na 3 obszary ich występowania: brak zainteresowania uczniów i rodziców oraz ich niska motywacja w trakcie trwania projektu i brak zainteresowania różnych instytucji wdrożeniem oferowanego modelu. Przedstawiono odpowiednie sposoby reagowania na ryzyka uznane za najważniejsze – kluczowe dla powodzenia projektu. Nie uwzględniono ryzyk związanych z kadrą nauczycielską –dobór i motywacja realizatorów-użytkowników Modelu. Brak ryzyk związanych z fazami upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki. Wnioskodawca najwyraźniej nie docenił skali występujących ryzyk – szacując je na skali punktowej bardzo nisko, co źle świadczy o poziomie realizmu i faktycznej znajomości przez Wnioskodawcę przedmiotu projektu – w projektach innowacyjnych testujących poziom ryzyk jest zwykle dość wysoki.

12. Czy analiza ryzyka przewiduje właściwe sposoby ograniczania najważniejszych zagrożeń?

NIE

Analiza ryzyk nie jest wystarczająco szeroka i kompletna – gdyż brak jest przedstawienia sposobów reagowania na rezultaty bieżącego monitoringu przebiegu działań oraz wewnętrznych ewaluacji, zaś prawdopodobieństwo materializacji potencjalnych ryzyk zostało mocno niedoszacowane przez Wnioskodawcę.

13. Czy wstępna wersja produktu finalnego jest adekwatna do założeń opisanych w strategii? (weryfikacja na podstawie załącznika – wstępnej wersji produktu finalnego)

TAK

Wstępna wersja opisu produktu finalnego i produktów cząstkowych jest adekwatna do przyjętych założeń. Produkty cząstkowe przedstawiono w dojrzałej formie –możliwej do ich implementowania w praktycznych działaniach różnych realizatorów zaproponowanego modelu działań.

14. Czy wstępna wersja produktu finalnego może zostać poddana testowaniu? (weryfikacja na podstawie załącznika – wstępnej wersji produktu finalnego)

NIE

Ze względu na dużą ilość istotnych zastrzeżeń w zakresie poprawnego doboru grupy docelowej odbiorców i użytkowników oraz nieprecyzyjnego określenia zadań w fazie testowania - wstępna wersja produktu finalnego może być poddana testowaniu po usunięciu stwierdzonych i wskazanych braków.

Komentarz eksperta do całej oceny¹:

Przedstawiona Strategia wdrażania zawiera wizję koncepcji wczesnej interwencji o charakterze profilaktycznym w zakresie przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Jej przedmiotem jest w istocie nowy rodzaj – bardzo dobrze od strony teoretycznej uzasadniony eksperyment dydaktyczny. Widocznymi brakami jest słabe odniesienie koncepcji do praktyki i arsenału działań w sferze pomocy społecznej i przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego –czego przykładem jest niedoszacowanie ryzyk realizacyjnych, a także zignorowanie przez Wnioskodawcę procedur niezbędnych dla opisywania działań w zakresie testowania, upowszechniania i włączania produktu finalnego do głównego nurtu. W przedstawionej Strategii nie zawarto rzetelnej analizy wyników badań wykonanych w I etapie realizacji projektu pozwalających na zweryfikowanie poprawności założonych celów projektu – a uproszczone- oparte jedynie na teoretycznych rozważaniach podejście jest w oczywisty sposób sprzeczne z wymogami poprawności realizowania wniosków innowacyjnych testujących i upowszechniających nowe rozwiązania proponowane przez realizatorów takich projektów. Zawartość opiniowanej Strategii w wielu fragmentach wymaga uzupełnienia i dopracowania zgodnie z metodologią realizacji projektów innowacyjnych testujących. Zatem zabiegi „poprawiające” opiniowaną Strategię wdrażania projektu „Zintegrowany model kulturoterapii młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym” – są absolutnie konieczne, ale na szczęście są możliwe i wykonalne, gdyż w istocie prowadzą one głównie do uzupełnień o charakterze technicznym.

*Następujące informacje w opiniowanej Strategii **wymagają uzupełnienia** :*

- 1. Przedstawienie wyników analiz i badań zrealizowanych w I etapie.*
- 2. Poprawne zdefiniowanie wskaźników wykonania w fazie testowania upowszechniania i włączania do głównego nurtu polityki*
- 3. Określenie wartości docelowych wskaźników celu i sposób ich pomiaru oraz źródeł weryfikacji*
- 4. Kompleksowy opis innowacji z uwzględnieniem wszystkich wymaganych elementów*
- 5. Opis sposobu testowania gwarantujący rzetelność testu produktu finalnego odpowiadający specyfice projektów innowacyjnych*
- 6. Opis sposobów monitorowania w fazie testowania*
- 7. Poprawne zdefiniowanie adresatów i działań w ramach strategii upowszechnienia*
- 8. Poprawne zdefiniowanie adresatów i działań w ramach strategii włączania do głównego nurtu*
- 9. Poprawna analiza ryzyka pozwalająca na określenie rzeczywistych potencjalnych zagrożeń i opis zaplanowanych działań w celu zmniejszenia ich negatywnych skutków oraz opis sposobów ograniczania najpoważniejszych zagrożeń*

¹ Komentarz eksperta musi:

– w przypadku rekomendowania warunkowej akceptacji strategii – uwzględniać opis obejmujący zakres wymaganych zmian i poprawek,
– w przypadku rekomendowania odrzucenia strategii - zawierać uzasadnienie odrzucenia strategii z odniesieniem do tych elementów dokumentu, które zaważyły na negatywnej rekomendacji.

Rekomendacja eksperta²:

- € zatwierdzić strategię w kształcie, w którym została złożona
- € **X zatwierdzić warunkowo strategię, po wprowadzeniu zmian wskazanych w negatywnie ocenionych punktach Listy sprawdzającej oraz w komentarzu końcowym**
- € odrzucić strategię

Antoni Rutka

Warszawa

10.08.2011 r.

² Należy wybrać jedną z opcji poprzez zaznaczenie odpowiedniego pola.